„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по зá жиг од сваке врсте оваких ситних слова; се плаћа 6 новч по 30 новч. сваки пут.
За „Приопшење“ плаћа се 20 нов. од врсте.
ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“
Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.
НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.
РУКОПИСЕ не враћамо.
Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 63. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 1. МАЈА 1896. ГОДИНА XXXI.

ЕВРОПА И МИЛЕНИЈУМ.

Тек што су отпочеле миленијске свечаности, подигао се на све стране образоване Европе неочекиван једнодушни глас против те прославе, и свима је главна мисао та, да такој прослави нема места онде и у оној држави, где је огромна већина становника незадовољна, где се огромној већини ускраћују све пробити, које у погледу слободе, једнакости и правде свака образована и уставна држава својим грађанима пружати мора.

Својом светковином и позивом Европе, да на њој учествују, изазвали су данашњи власници и Угарску тај образовани свет, да добро размисли и развиди, ко га то и нашто га позива, пре но што се одазове, и свима је пукло пред очима право стање у Угарској. Видило се, да је сав напредак материјални само привидан, да је то само лажан блесак, а да за њим лежи ужасан трулеж.

Благостање народа је најнеповољније, ратари занатлија и мали трговац продају све своје, постају туђе слуге и исељавају се из ове земље, док се гомилају на другу страну грдни капитали и то у чивутским рукама, који су пак произвели неку силом индустрију и прибавили сву власт у своје руке.

Отуда се опажа у целој Европи негодовање свију хришћанских народа и најочигледније је избило на јавност, да су Чивути завладали Мађарима, само моћна чивутска штампа хоће силом да подигне углед миленијуму и да побије све противне гласове, који су засновани на правом стању у Угарској, отуда је у новије доба постао назив Јудео-мађари за данашње власнике у Угарској, отуда је названа престоница Угарске Јудапештом.

Осим тога су окренули своју главу од миленума сви они народи, који имају своје суплеменике у Угарској, те знају да су они лишени свију права као народност и да се свим средствима ради за тим, да као њихови суплеменици, као народности нестану са лица земље.

А поред ових устали су и они образовани народи, који немају до душе својих потиштених суплеменика у Угарској, али који високо цене свачију слободу, те не могу учествовати у светковини у којој се слави угњетавање велике већине грађана: немађарских народности, и тако су овима изразили своје симпатије а осудили данашње власнике.

Да су све то ти власници предвидели, да им није шовинизам помутио вид и мозак, за цело би се добро предомишљали, пре но што би изазвали Европу да изрече свој суд над данашњом Угарском.

Ми немађарске народности већ данас можемо задовољне бити са тим судом, и успех је на нашој страни, јер је образована Европа увидила наше стање, и осудила оне, који су то изазвали, — а то је много, врло много, и показује да нису били узалудни напори немађарских народности, које су последњих година развили, да упознају Европу са унутрашњим приликама ове земље, и којима су ишли за тим да законитим путем своје стање оцртају, своје жеље саопште и остваре тежње за онаким уређењем Угарске, какво би задовољило све њене народе, и њу саму добру благостању, напретку и угледу довели.

Овако се пак показало, да Угарска не ужива никаква угледа, да у њој напретка, задовољства и благостања нема.

Глас немађарских народности није дакле остао глас у пустињи, — већ је нашао достојног одјека код целог образованог света, а ми ћемо заједно са нашом домовином сретни бити, ако горко искуство и негодовање Европе освести и истрезни данашње власнике, те их скрене са досадашњег пута, који води пропасти свију, и поведе их правцем онаким, којим би пред просвећеним народима Европе цела ова држава лепше мишљење и поштовање заслужила, и право цветање и благостање њено постигла.

КРВАВ МИЛЕНИЈУМ.

Будимпешта, 29. априла.

У последње време доста се писало и говорило о томе, како би у нашој држави требало, да се узакони право општег гласања. Ту мисао су прихватили и ватрено заступали нарочито прваци Угронове независне — 48-ашке — мађарске странке, који су ради тога сазвали збор за прошлу недељу (10. маја по рим.) у 2 сах. по подне. Силан се свет одазвао тога дана томе позиву и искупило се одмах после 2 сах. по подне до 40.000 њих у Будимпешти на Новоме тргу. На збор је дошло још и из Цегледа до 200 социјалиста. Намештено беше три трибуне: зелена, црвена и бела. Зелене трибуне председник беше Геза Полоњи; црвене Људевит Холо а беле Габор Угрон. Сва тројица су ватрено заступали мисао о општем праву гласања и тражили његово узакоњење. Говорило је још и више говорника. Светина је бурно одобравала и пљескала говорницима. Изнад светине се дизале силне табле на моткама с натписима: „За права народна!“ „Права народу!“ „Опште право гласања!“ „Живела слобода, братство, једнакост!“ „Права потиштенима!“ После одржаних говора, збор је закључен и светина се упути к улици Керепешкој. И ако је и на збору било ларме, свађе, па и туче, због од социјалиста донесених црвених застава и других знакова — ипак се збор у доста лепом реду развилазити почео, па би се можда најзад уз неке усклике и песме лепо и завршао био, да не беше — шта мислите кога? — ревне полиције, која се још пре подне тако рећи крвожедно спремала, да строго казни ове „немирњаке“, који су се усудили, да у тако важним данима миленијске прославе, по зборовима, и то тако огромним зборовима, исказују незадовољство своје са постојећим стањем у овој држави. Скоро сва дворишта у Керепешкој улици, беху пуна полицаја. И таман се на Новом тргу закључио збор, а полиција се стала спремати за јуначко дело. Тек што је светина ступила у улицу Керепешку, закрештао је глас полицајног заповедника:

— Напред! Без обзира! Лупај табле; крхај копља! (Од застава).

Полицаји на коњма не дадоше себи два пут рећи. Појурише као бесомучни на светину, те стадоше безобзирно газити, ударати, бости, сећи и т. д. Грозна писка, вриска, ларма, јаукање, дерање и запевање, стаде да се растолеже на све стране. Многи се бранише батинама и камењем и тако се отворио беше прави рат, у ком се чуо изнад све вике, дреке и ларме, оштар глас командантов: Напред! Удри! У часу је лежало на калдрми њих до 50 тешко рањених. Остали су бегали, куд је који знао. Њих до 400 почну да се скривају у и око зграде пучког позоришта, али полицаји ударише за њима, те их немилостиво касапише, да је крв тако рећи потоком текла по степенима и ходницима позоришне зграде. Саобраћај беше са свим спречен. Коњи од једних кола коњске железнице подивљаше, те јурнуше у светину. Нека жена паде под точкове, а други добише озледе. Полицајима је у тај пар стигла помоћ и сад се тек отворио прави рат. Светина је камењем засипала полицију, отимала јој сабље док је ова међу тим немилостиво ударала опет по светини. Број рањеника све се више умножавао. Једном браварском момку оцекоше ухо, другима опет разлупаше главе и зададоше опасне ране. Од самих полицаја многи добише тешке озледе и смртоносне ране.

И у другим улицама беше жестоке борбе. Док су полицајима поједини радници копљима од застава лупали главе, дотле су они опет на мртво име испребијане поједине раднике, вукли собом у капетанију.

Тако борећи се, светина дође до Андрашијевог пута, где је дочека нова гомила редара, који такође безобзирно ударе на светину, голим сабљама бијући и ударајући на све стране немилостиво.

Кад се наједаред зачу:

— Хајдмо у изложбу!

И светина доиста пође према изложби. Али у тај пар наиђоше дворска кола, у којима је седео надхерцег Јосиф са својим сином и снахом.

Урнебесно „живио!“ захори се на све стране. Светина поздрављаше популарног надхерцега. Али полиција употреби ту прилику, да поново нападне и мрцвари светину, не давши јој пута, да изврши своју намеру.

У тај пар се почело већ да смркава и право је чудо, да се још и веће крвопролиће није починило.

Кад се полицаји већ уморили бијући и секући, онда похваташе њих преко 50 и позатвараше а по бојном пољу заиђоше спасиоци с носилама, купећи рањенике.

Међу тим је приређивачки одбор изаслао депутацију у надкапетанију у корист позатвараних. Али капетанија не прими понуђено јемство за ухапшене.

Сад лете тужбе на све стране. Имаће посла и судови, и министри, и општинско претставништво, па и земаљски сабор.

Полиција у свом извештају, који је ту ноћ издала, баца кривицу на социјалисте, који су дошли на збор с црвеним заставама, разнобојним таблама и на овима с разноврсним натписима, а уз то су певали социјалистичке песме, које су хтели певати и после збора у Керепешкој улици, а она то није могла дозволити, услед чега је и дошло до сукоба.

И ова крвава слика показује, какво „дивно“ благостање влада у земљи овој, где се под разним изговорима трпи, да и последњи полицај лупа главе и сече уши појединим грађанима само за то, што се они усудили да певају песму, која не го-

ПОДЛИСТАК.

СЛИЈЕПЧЕВ ПАС.

PAUL ARÉNE.

— Господине! хеј, господине!...

Осврнух се на овај узвик и видјех човјека стара гдје стоји у трави и млата штапом по ваздуху.

— Опростите, господине, рече старац, ја сам слијеп, има већ више од једног сата како чекам овдје, и ви сте први, чији сам корак осјетио у пијеску.

Питаше ме, да ли познајем мјесто, и на мој позитиван одговор, замоли ме, да га одведем у псећи обор.

Овај доиста не бјеше далеко.

Успут ми слијепац исприча свој доживљај.

Просјак по занату (ван Париза слијепци скоро ништа друго и не раде), дан прије тога пред вече пролажаше он са својим псом поред једне обичне крчме. Како је тог дана била жестока врућина, а он ожеднио, сврне у крчму и попије чашу вина, које се мало осјећало на грожђе, али није било скупо. „Ма да је човјек и сиромашан, може ожедниги трчећи од раног јутра од салаша до салаша по прашини великих улица.“

На његову несрећу заспи, а неваљалци неки користише се његовим сном и отсјекоше врпцу на псу и одведоше га. „Да, они га одведоше, господине, одведоше на силу; драговољно добра животиња не би ме оставила... Тако добро псето, господине!... Ја сам га прозвао Bourriguet-том (магаретом) из пријатељства и јер се једанпут у нашим разговорима показао тврдоглав и уврти си у главу, да ме води онамо, куда ја нисам хтио ићи.“

У кратко! стражар је видио три сумњива човјека, из предграђа, доста рђаво обучена, сиромашна изгледа, гдје смијући се вуку једно псето на једном крају вароши. Када наш човјек остаде сам поче очајавати, те кирицује, који су ишли у варош, пристадоше и дадоше му мјеста у њиховим колима. Одмах се крену и он је свуда распитивао за свога пса. Људи му рекоше, да је доиста једно преплашено псето, без литара, баш као да је слијепчево, трчало по улицама. Тражио га већ два дана и није га нашао. Њеко му савјетоваше да га потражи у штали за псе. „Нисам ништа знао, господине, он рече да је то мјесто гдје се затварају пси без господара. Овдје их убијају, разумјете ли, ако нису рекламирани за 24 сата? Узмимо да је Bourriguet прекјуче ухваћен! Али Bourriguet је лукав, он не познаваше никога до мене и како је снажан, не ће се дати ухватити тако лако.“

Слијепац иђаше непрестано говорећи, да би тако забашурио свој немир; али ја видох добро, да је он баш јако био узнемирен због судбине Bourriguet-ове.

Што смо се више приближавали цињу, његов глас постајаше све тужнији и кад ја заставши рекох: „Ово је,“ он одједаред сасвим поблиједи.

То бјеше опала зидана зграда и њезин изглед доведе овог сиротог човјека потпуно у очајање. Мали двор био је испред округлог тријема, који је некад сигурно сачињавао један дио утврђења. Над капијом бјеше црним словима натпис: Штала за псе.

Закуцамо; један чиновник дође да отвори. Познаде ме и лијепо нас дочека.

— Пас слијепчев, са ошишаном длаком и чупом на крају репа? Не: ја га се не сјећам. Али можемо погледати; ви знате да их овдје много долази, власти су од њеког времена веома строге поради бијеснила код паса“.

И смијешећи се одведе нас у један кут авлије, гдје у једној штали иза решетке њеки несрећни пси, за које још није рекламирано, очекиваху своју судбину.

Они не лајаху кад им се приближисмо. Тужни жалосни погледаху нас они пријатељски својим благим очима.

Слијепац зовне Bourriguet-а, али се он не одазва.

— Овдје су, рече чиновник, сви пси, који су јуче ухваћени.

— А други, они од прекјучер?

— Ах, они су свршили свој живот и од јутра немају потребе да се хране.

Слијепац, не могући више сакрити своју несрећну слутњу, проговори скоро плачућим гласом:

Би ли ми дозволили да их видим? да се увјерим... ако би случајно...

— Ништа лакше, они су тамо; стоји вам на расположењу један момак, који ће вам их показивати.

У нашој провинцији не убијају псе са угљеним оксидом, већ их вјешају као у старо доба.

Баш до сведене, округле дворане, на сјекирама учвршћеним у зиду, висило је њеколико паса, везаних око врата лаком замком.

Једна зрака сунца продре кроз једну пукотину у простор, гдје су висили пси, танка као ужарена гвоздена мотка и освијетли црвени и рђаво опрани под, увеличавајући грозоту те појаве.

Гадећи се на тај призор, ја покушах одвући слијепца:

— „Изађимо! ваш Bourriguet није овдје.“

Али слијепац оклијеваше сумњајући. Он имађаше другу намјеру и хтио је сам да се увјери.

Полагано, дрхћућим рукама, пипаше лешину једну за другом.

Код треће — једно кудраво псетанце — видох како задрхта и опет поче, веома ганут, ћутке своје испитивање. Поновно пажљиво испитивање утврди га и он нам рече: „Јако сам се бојао; овај је налик на њега, али није он.“

Затим, кад је био код посљедње, уздахнувши рече:

— Ви сте добри људи, хвала вам. Знате: мисао, да би Bourriguet могао на овај начин бити убијен, не би ми дала спавати... Али сада, ако он доспе овамо, не ће га убити, док га ја не рекламирам!

Чиновник му обећа и додаде:

— То је ваше право, ако хоћете, долазите овамо свако јутро. Но чујте! ја вам савјетујем, да причекате још мало. Сунце већ залази и наскоро ће се повратити кола с данашњим ловом.

Он је имао право: кола с грдним сандуком, који имађаше с обе стране гвоздене решетке,

ди надутој господи некој и њиховој „славној“ полицији.

Е, па „слава“ приређивачима славе и прославе хиљадугодишње свечаности Јудео-Мађарске! „Слава“ миленијуму!

Ето, то виче и ова проливена крв многих, можда и посве невиних грађана, који се усудише да песмом, заставом и натписом кажу и покажу — с чиме нису задовољни и шта желе у земљи овој. **П.**

Нови Сад, 30. априла.

Збор румунске народне странке. Др. Јован Рац, председник разрешеног средишњег одбора румунске народне странке, сазвао је за 3. (15.) мај у Сибињ, збор првака румунске народне странке да реше: на којем ће основу да се организује румунска народна странка? То чини из тога узрока, што је министар унутрашњих послова још 1894. године разрешио средишњи одбор познатом својом мотивацијом, да изборних одбора не сме стално бити, већ само за време избора, и да се народности као странке не могу организовати.

Др. Рац држи, да се румунска народна странка на два начина може организовати: или ad hoc, за трајања избора, или на основу удружења са статутима. Један од тих начина има да изабере сазван збор.

Узрок што тек сада, после две године од разрешења одборског, сазива странку, лежи у томе, што су одмах после пријема одлуке о разрешењу због меморандума стављени под полицајни надзор, а после и у затвору били због истог меморандума.

Мађарски листови подигли су ларму, да се мора тај страначки збор забранити, јер има тобоже протудржавних тенденција, и што хоће тиме, што је на дан румунске мајске скупштине која је 1848. године у Блажу одржана, да демонстрира против миленијума.

Радознали смо, да ли ће министар хтети забраном таком баш у миленијској години да покаже свету, да за народности заиста нема закона ни слободе!

*

Живио народ! Чудновато је да мађарски листови не спомињу једну лепу појаву, која се при отварању миленијума десила, док бечки као и остали немачки листови, поред регистрирање те скице, још и своја посматрања надовезују.

Ствар је у овоме.

Краљ Фрања Јосиф, разгледајући пештанску изложбу, био је у једном павиљону од госпођа мађарске аристократије са: „Живео краљ!“ дочекан. Краљ, пролазећи поред те групе, насмеши се на тај поздрав и пун обиљности, одговори „Живио народ!“

Неки немачки листови хоће да виде и налазе у том краљевом одповдраву сатисфакцију немађарским народима; обистинило се то или не ипак није згорег да се и та ствар забележи. **J.**

*

Руски лист поводом миленијума. Познати руски лист генерала Комарова, петроградски „Свјет“, има врло леп чланак, поводом мађарског миленијума те између осталога овако каже: „Мађари заборављају да њихова будућност као и срећа њихове домовине, зависи само од праведног решења народносног питања, које постоји и које још увек није решено.

Немађарске угарске народности припадају трима великим европским племенима, која данас имају велики и значајан уплив на удес појединих народа, док Мађари, малени бројем немају нигде својих суплеменика а богме ни политичких пријатеља. А столеће у коме живимо, захтева од свију мањих народа, а нарочито од Мађара, да буду мало опрезнији и увиђавнији према осећајима већих и моћнијих народа, како у Угарској тако и изван ње“.

*

Шта кажу Пољаци? И међу Пољацима се мало осећа покрет на боље, јер и њихова два листа су устала против миленијума. Тако „Лавовски Курир“, доноси на челу листа протест немађарских народности у Угарској, па овако примећује на то: „Што овај протест није у складу са тобожним сјајем пештанске изложбе, нису томе криви они који протестују, него претерано поступање Мађара“.

А краковска „Нова Реформа“ овако о томе суди: „Старе симпатије што смо их имали према Мађарима, за увек су изчезле; ми смо симпатисали са народом мађарским, док се он борио за своја права и слободу своје домовине, а сад кад тај народ, који је до своје среће и слободе дошао, гони друге народе, који с њим заједно обитавају у Угарској, ми Мађаре само осуђивати можемо. Наше су данас симпатије као што су биле и 1848. год. на страни потлачених, којима мађарски егоизам одриче, њихова природна права, и које хоће силом да асимилира.

Ми не можемо примити ону руку, која се дрзнула, да дира и у нашу чисто пољску властитост, подупирући халапљиве прохтеве познатих немачких државника у погледу „Морског ока“, противно начелу правде и истине“.

Ето тако се мало по мало буде и Пољаци, који су већ добро познати са своје досадашње и сувише велике попустљивости и ропске покорности, према туђинима и непријатељима опште словенске ствари.

*

Бадени измећар Банфијев. Из Беча смо добили телеграм све садржине: „Данас 28. априла разрешила је бечка полиција сва она немачка друштва, која су учествовала при сазиву омладинског збора за протестовање против миленијума. Оне који су потписати на донешеној резолуцији ђака аријских народа, позвала је полиција и ректорат на изјашњење и поступак“.

Да је овакав поступак произвела бечка полиција за вољу и по жељи угарске владе, о томе не може бити ни најмање сумње. Па онда шта друго да речемо, него да је гроф Бадени, један најобичнији измећар барона Банфија и његових у свакем погледу претераних ћефова, јер се иначе не би тако силно понизио у ропској послушности.

Румунски министар о Мађарима у Угарској. Недавно се у румунском парламенту повела реч о промени школског закона, те су неки, тужећи се на слабо претапање румунских странаца а на посе Јевреја захтевали, да се троше веће суме и средства око претапања тих странаца у Румуне. На то је устао сам министар-председник Стурза и од прилике овако о томе рекао:

„Док ви тако говорите о странцима, који никад не ће и не могу бити прави и искрени Румуни, заборављате на толике праве Румуне у Угарској, који су тамо, у највећој опасности да их нестане, тешко потлачени. Кад тако шта тражите, ви ваљда и не знате да само омогућавате Јевејима, да и у нашој држави дођу до надмоћности, као што је то случај у Угарској, где на свима првим позицијама стоје Јевреји, који данас у Угарској воде, ако не искључиву а оно главну реч. Пустимо ми којекакове мудраце о асимилицији и о претапању народа, нека они говоре у својим теоријама шта хоће и шта им је воља, а ми останимо лепо у својој кући своји господари“.

Ове су се значајне речи министрове тако дубоко дојмиле целог сабора, да је одмах забачен исти предлог, који је тражио преинаку школског закона у Румунији.

*

Пражки словенски ђаци против миленијума. Као што нам из Прага бр јављају, онде су у понедељак сви словенски ђаци, што се уче у Прагу одржали скуп, на којем су уз највећу једнодушност, донели најодлучнији протест против прославе мађарске хиљадугодишњице.

*

Румунски манифест против миленијума. Као на све стране, тако је и у краљевини Румунији све устало против миленијума. Јавили смо да је у Букурешту био огроман митинг од 40,000 људи, који су протестовали против миленијума, а онде је и изашао нарочити лист под именом: „Доле с миленијумом“, којем су једина садржина била протести најугледнијих Румуна против хиљадугодишњице.

Осим тога читамо у мађарском листу „Мађарорсагу“, да је народни ђачки одбор издао манифест, којим је сазван био онај митинг а којег овде из овогодишњег 126 броја „Мађарорсага“ преносимо:

„Грађани! Ових дана почиње у Будимпешти светковина оног народа, који у оковима држи нашу браћу у Ердељу. Мађари ће сада званично потврдити подјармљење Румуна, који с оне стране брегова станују, и других потчињених народа. Против овог непосредног мађарског изазивања, против намере, да се у нову еру пренесу стари обичаји, а прожмана дужношћу решила је свеучилишна омладина, да сазове митинг за протестовање.

Грађани! Упрарђамо позив на Вас, који сте увек, кад-год је патња наше браће то захтевала, на најсјајније начине се одазвали, да се и сада у највећем броју сакупите и учествујете на народном збору.

Грађани! Дођите сви, младићи и старци, који румунски осећате, да са достојном демонстрацијом докажемо просвећеном свету, да су мађарске миленијске светковине, за све Румуне жалосни дани патње. Дођите сви, да достојанственим и одлучним нашим поступком можемо послати нашој посиштеној браћи поздрав, који ће их храбрити у лутој борби, коју воде за наш језик и нашу народност.

Дођите и мали и велики 5. маја у 1 сахат у парк, одакле ћемо поред пратње свирке прећи преко Јелисаветиног булевара и главног трга.“ — Народно ђачко удружење.

ЖРТВЕ ШОВИНИСТИЧКЕ ОБЕСТИ.

Сомбор, 27. априла.

У месној државној гимназији ових дана се збио догађај, који је узбунио духове не само месногa српскога грађанства, него и свију свесних домољуба, који овај племенити осећај не мере на вази шовинистичкога јудео-мађарскога либерализма. Наиме приликом припреме за предстојећу миленијску прославу — под надзором једнога професора по имену Редигера — сакупе се гимназисте без разлике вере и народности у гимн. дворани, да се одржи проба. При певању мађ. народне химне „Isten áld meg a magyart“, неки између присутних Срба-ђака не певаше из разлога, што су неспособни за певање, не имајући гласа. Када то примети Арпадов потомак — Редигер, обустави певање и на најгрубљи начин нападне на поменуте Србе, не обзирући се, што се ови изговараху, да немају гласа, те не само овом приликом да не певају, но ни у гимназијском кору Срба не поје при нашим богослужењима, а и да нису учествовали при учењу ове песме на часовима хармоничнога певања . . .

Све ово није ништа помагало. Шовинизмом заслепљени помађарени Шваба истера их, као бунтовнике и панслависте, из дворане, лупивши песницом у груди младога и одличнога седмошколца Рајковића, који, и иначе будући слаба здравља, тако се разболе, да га морадоше кући у Врањево отправити, где га ојађени родитељи видају, оплакујући судбину свога сина, узданице своје старости, а дику и украс овдашњих Срба — гимназиста.

Али се ствар на сврши на томе, јер чивутско-мађарске гимназисте, охрабрени дрскошћу свога професора, који се при извршењу свога јуначкога дела послужио и речима: „ráczok“ и „vadráczok“, приреде још исто вече своме „узор-наставнику“ бакљаду под заставом гимназијском. Том приликом, руља раздражене гимн. младежи, викала је улицом: „Доле са Рацима“ и „абцуг вадраци“ на велику саблазан мирнога и свесногa грађанства, а на радост Израиља. Кад приспедоше пред стан несрећнога свога професора (који је већ пет пута био премештен због разних изгреда) овај их поздрави усхићеним говором, распаљујући у њима и сувише распламтелу страст мржње противу свега онога, што није мађарско.

Чудновато је, што се не могаше видети нигде полицаја, а још је чудноватије, што се цела ствар тиме свршила, да је гимн. професорски збор преко целога овога догађаја прешао на дневни ред, пошто је Рајковића једногласним решењем истерао из завода; Рогулића, такођер седмошколца родом из Вуковара, приморао је да напусти завод, а Павловићу VII школцу и сину жупанијскога гл. физикуса издао последњи укор.

дођоше. Два човјека, оружана замкама и ужетима, пратила су кола. Изнутра се чуо бијесни лавеж паса, који су били унутри затворени.

Пред шталом скину даску за затварање на колима, која даваше колима изглед једне грдне мишоловке. Но заробљеници, погађајући своју судбину, не хтједоше излазити.

— Bourriguet! јеси ли ту?... рече благо слијепац.

Један пас скочи, урличући, ван себе од радости.

— Ах! Bourriguet! ах! глупаче! како се пустио ухватити.

Bourriguet пружи весело свој врат под уже, којим га слијепац везиваше, и лизаше овоме руке. Док сам ја исплаћивао на страни трошкове за шталу, чуо сам слијепца гдје виче:

— Хајде, Bourriguet, хајде преда мном увијек управо, у поље, у села. Хајде, Bourriguet, далеко од ових градова, гдје људи псе вјешају!

С француског превео **—ор—, —ор—.**

ИЗ „ЦРТИЦА С' ПЕРОМ.“

Ратна успомена.

Висока српска брда и равне доље покривао је бели, сјајни снежак. У доњи, на крају неке шуме, свило се мало сеоце. Кућице су омање али лепе. Људи су мирни, вредни и радени.

Над тим мирним селом спуштало се хладно зимско вече. Са сивог неба вејао је ситан снежак. Студени ветар, са својим дивним фијуком, носио је снег са поља, те га засипао у малене и ниске прозоре оних сиротињских кућица.

На улици ниси могао видети ни живе душе. Свакоме је био неугодан онај ладни и оштри ветар, што сече кожу преко лица.

Ишао сам оним завејаним стазама. На путу сретнем сеоска кола са неким рањеником. Уморено, јадно и мршаво марвинче једва је вукло она тешка кола по дубоком снегу. По дугој прљавој гриви попадао му је силан снежак. Његов кочијаш, нека доста снажна личност, са врло грубим и неизразитим лицем, није се ни освртао на рањеника.

Пошто су кола стигла пред механу, кочијаш брзо скочи доле са кола и уђе у механу. Ја приђем колима ближе и спазим човека, сасвим бледа и изгладнела лика, где лежи у слами. Возили су га са бојишта у болницу.

Испрва ми се учинило, као да ме је тај човек злобно погледао, али кад сам га боље посмотрио, опазио сам велике црне очи и неки благи поглед, опазио сам лице, на коме је био изражен силан бол.

Био је слаб, сув, жут као смиље. Црне очи дубоко упале. Испод масне шајкаче вирила је дуга црна коса.

Ословим га Пружио ми је своју суву руку и врло тешко је изговорио неколико речи, из којих сам могао разумети, да му је врло тешко, што га тако болна, по тој мећави, возе у обични коли. Брзо је заклопио очи и увукао главу у сламу.

Кочијаш је опет сео у кола. Навукао је капу на очи, завио се добро у кабаницу и кренуо је даље.

Ветар је и даље беснио. Снег је и даље вејао. А тај рањеник у коли, у оној тврдој и ладној постељи? Не знам, да ли није до зоре испустио своју душу.

Вечерње звоно.

Благ, топао летњи дан полако се губи. Наступа тиха, мирна ружичаста вечер.

Са равних поља, ишараних нежним, љубичастим и плавкастим цветићима, донашао је ветар заносљиве, угодне и примамљиве мирисе.

Лепи сунчани зраци и последњи пут позлатише стари торањ малене црквице, позлатише меку прашину колских путева и нежне листиће младог јасена. На небу се појавише златни облачићи, испрва руменији, јачи, сјајнији, а после све блеђи, нежнији и плаветнији.

Тишина — малено сеоце радује се санку као какво љупко и безбрижно детенце.

Цветићи већ спавају. Умирио се и благи поветарац. Испод настрешнице бели голубови више не гучу. Само је још славујак изводио мелодије пуне туге.

Сумрачак се полако свија. Вечерње звоно звони и изводи дивне варијације. Изводи величанствене химне превишњем творцу. На гласе тога љупког звона сиромашан сељак скрстио је руке и сасвим полако шаптао је молитву — сасвим искрену.

А колико је данас људи, који се искрено Богу моле.

Летња киша.

Био сам управо у башти, када је бујна киша оросила суву земљу. Црни облаци опет су се разишли. Надамном се небо заплавило, као лепе плаве девојачке очи.

Малене кишње капљице трепере и блистају се на нежној и као кадифа меканој маховини и на травици, зеленој као смарагд.

Ту ме опадаху свежи и заносни мириси шебоја, слатки и шећерни мириси ружа, љиљана и крина.

Вредне пчелице опет облетаху около карамфила, који се шаренио и преливао у разним бојама; около лале, белих као снег или црних и меких као сомот; около ружа, загасито-жутих или румених као опал, које су се са својим танким витим гранчицама увиле око снажног стабла старих липа. Друге опет, тамно црвене руже, шаљу пољупце шареном и нежном лептирку, који је непресано облетао око њих.

По путањама, па влажном и пепељастом шљунку, лежали су неизмерни листићи ружа. Људи су шетали и сасвим немилосно газили оне нежне цветиће. Нису знали ценити лепоту ни љупкост оних шарених листића.

Беч. **Павле Лагарић.**

МАТОРО КЉУСЕ.

Emil Zola.

За мене нема ничег тако тужног, као поглед на какву матору мрцину у каквој пустој пољани, а при кишновитом времену.

Пре некако, корачах под зимским напуштеним небом, са зимским натуштеним мислима, широким пољем Montrouge. Ако игде има и једног кутића на земљи, који би носио на себи жиг вечитог очајања, беде и што суморније пејзије, то су ова бездана, мочарна поља, што се шире онде пред капијама Париза, као блатњав праг пред краљем свију градова.

Овде онде јапи земљиште, као отворене ране — то су напуштени, опљачкани каменити мајдани. Ни једно дрво, ни један жбун не оживљава ову пустињу. Разрањављени и скоро бездани путеви губе се

Док се ово у тишини и без саслушања оптужених збивало, дотле јудео-мађарски ђаци, којима нарастише рогови, из дана у дан нападаху Србе-ђаке, почаствујући их називима „Раци“ и „вадраци“ и на силу китећи их мађ. тробојницама, из чега се не једном породила туча, те стање, које нам прети опасношћу, да ће се нарушити и јавни ред и поредак у граду.

Да би овоме злу доскочили, овдашњи угледни Срби сакупише се, те решише, да преко изасланства јаве ту ствар вел. жупану и да га умоле, како би овај учинио потребне кораке, да се овако што у будуће не збуде, јер раздраженост, коју распаљују гимназисте, почиње све то већма да преотимље маха не само код њихове, но и код становништва наше народности. — Кажу, да је велики жупан обећао Србима потпуну сатисфакцију... Видећемо!

Љ.

Политичке новости.

Угарска. „Ратни монитор аустро-угарски пред Београдом“, то је најновија вест која нам стиже, и по којој би се могло мислити, да ће тим путем да присиле Србију да даде другу и потпуну задовољштину за спаљивање мађарске заставе, а тако и тумаче мађарски листови долазак монитора „Мароша“ под Београд. Међутим у ствари је то, да је монитор „Марош“, на својој свакогодишњој инштрукционој пруги у недељу стигао пред Земун, а сутра дан у понедељак је продужио свој пут, те је тако покварио радост мађарских листова.

Међутим ће како изгледа та ствар још једанпут доћи пред угарски сабор, као што ће у првим саборским седницама бити речи и о спаљивању мађарске заставе у Карансебешу, и о миленијском крвопролићу приликом пештанског збора за опште право гласања.

*

Србија. Пошто краљ још увек води преговоре са појединим радикалима и либералима, зарад питања о ревизији устава и о саставу нарочитог одбора, који ће ту ревизију извршити, то је пре неки дан и опет био у двору примљен бивши радикални министар Светозар Милосављевић и др. Милован Миловановић бив. начелник у радикалном министарству спољних послова, чему се приписује извесна политичка важност.

Стално је већ одређено, да ће црногорски кнез Никола посетити у Београду краља Александра почетком нашега јуна месеца, где ће остати пуних шеснајест дана. Са њиме долази и његов млађи син кнежевић Мирко, те ће правити излете до: Крагујевца, Крушевца, Жиче, Студенице, Манасије, Ниша, Каменице и Зајечара. Тога ради већ сада се чине велике и сјајне припреме на све стране, а нарочито у Београду.

Пре тога ваљда још половином нашег маја доћи ће из Бијарица у Београд краљица Наталија, која ће за сво време кнежевог бављења у Београду код свога сина присутна бити.

Пошто је влада због познатог спаљивања мађарске заставе прво скинула шефа полиције, па га онда са истом класом и платом поставила за инспектора у министарству, одмах је отишао аустро-угарски посланик у Београду Шисл и тражио ради тога разјашњења, пошто би то значило да Угарска од Србије није добила никакову задовољштину, него да је исти чиновник још и унапређен. Српска је влада одговорила, да ту нема ни спомена о унапређењу.

*

Бугарска. Како смо јавили, Кобург је стигао у Софију, где су га сјајно и одушевљено дочекали сви Бугари без разлике партија, који су веома задовољни са успехом његовога путовања. Скоро сви листови, како бугарски тако и српски, врло задовољно и симпатично пишу о пријатељским односима, који би могли на скоро истински завладати између Србије и Бугарске, тако, да се на срећу обе државе и народа никад више не помуте.

Међутим Кобург ће се мало код куће своје одморити, где ће му доћи жена са децом, па онда и опет иде на пут у Москву, да лично присуствује крунисању руског цара и царице.

Автономне вести.

Архидијецезална конзисторија у својој седници од 11. (23.) априла о. г. решила је по „С. С.“ и ове предмете: Узето је на повољно знање приопштење преузвишеног бана краљевина Хрватске, Славоније и Далмације, да је Његово Величанство превишњим решењем својим благоизволело премилостиво одобрити, да се оделни предстојник кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, одела за ботоштовје и наставу Др. Исидор Кршњави на властиту молбу постави у трајно стање мира, те истим превишњим решењем кр. државног надодветника Отона Крајчовића Илочкога премилостиво именовати оделним предстојником кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, одела за богоштовје и наставу. — Наредба кр. зем. владе од 8. априла о. г. бр. 4626 узета је на знање и публиковаће се подручном свештенству. — Није уважена молба братства манастира Ковиља да јој се тамошњи јеромонах о. Митрофан Николић као пострижник хоповски натраг прими. — Дозвољен је поновни допуст настојатељу манастира Фенека протосинђелу Н. Л. ради лечења му. — Примљена је оставка архимандрита Евлогија Кузмановића на управи манастира Велике Ремете и одобрена му је мировина од годишњих 600 фор. из манастирске благајне, те му је и становање изван манастира изнимно дозвољено. Управа истог манастира се привремено поверава тамошњем јеромонаху о. Серафиму Винчићу. — Одобрено је из благајне манастира Шишатовца издавање годишњих 400 ф. мировине бившем настојатељу тога манастира игуману Амфилохији Еремићу, којем се уједно изнимно дозвољава становање изван манастира. Управа манастира Шишатовца привремено је поверена игуману Митрофану Павловићу настојатељу манастира Бешенова. — Поводом смрти настојатеља манастира Врдника, игумана Емилијана Баића, поверена је привремена управа тога манастира игуману Сави Орловићу настојатељу манастира Јаска. — Узет је на знање извештај комисије за полагање стечајног испита о одржаном дне 4. и 5. априла о. г. стечајном испиту и о резултату истога. — На молбу пароха у Сурчину јереја Јефтимија Матића, а по пристајању тамошње црквене општине, повишена је тамошња парохија из IV. у III. плаћевни разред. — По накнадном извиђењу у питању оцеплења Старих и Нових Бановаца од матице Г. Товарника, то је оцеплење дозвољено, а Саборски Одбор замољен, да Г. Товарнику подели сталну годишњу припомоћ од годишњих 200 фор. — Умолиће се Саборски Одбор, да систематизовање протопрезвитератског помоћника у Вуковару одобри и у течај стави издавање из јерархијског фонда годишње му плате од 400 фор. и у име накнаде за половину сесије своту од 100 фор. — Није дозвољено повишење парохије у Будимци у виши плаћевни разред. — Администратору парохије у Краљевци јереју Михаилу Мишићу подељен је отпуст из подручја архидијецезе Карловачке, о чему је извештен високопреосвештени г. митрополит буковински и далматински Аркадије Чуперковић. Администрација парохије у Краљевци поверена је јереју Миливоју Борићу личноме помоћнику у Кузмину. — Администрација парохије у Вери поверена је свршеном богослову Добривоју Миковићу, који ће се ради рукополагања свога за презвитера имати обратити молбом на Његову Светост преузвиш. патријарха Георгија. — Против јереја П. Н. отпочеће се фискална акција, те се исти јереј од парохијског звања и половине парохијских берива — осим стана — суспендује и за време суспензије лишава епитрахиља, а привремена администрација парохије му поверава се пароху у Гргуревци односно његовоме личном помоћнику. — Узет је на знање вис. отпис Његове Светости преузв. г. патријарха Георгија, којим извештава, да је Леонида (Лазара) Огризовића, монаха манастира Беочина првог дана ускрса о. г. у овд. саборној цркви за јеромонаха рукоположио, о чему ће се известити управа манастира Беочина. — Молба пароха у Адашевци јереја Кирила Обрадовића у погледу његовог умировљења поднеће се Саборском Одбору са препоруком и молбом, да реченоме пароху у име мировине из јерархијског фонда годишњих 400 фор у течај стави. — У дисциплинарном поступку против пароха у Ш. јереја А. Н. донесена је осуда. — Донесене су три пресуде у бракоразводним парницама од којих гласе две на развод а једна на сажитије.

Нашим претплатницима! *Овим молимо наше дужнике да што пре свој* **дуг** *намире код наше администрације. У данашњим пак тешким приликама, позивамо све наше поштоване претплатнике, да* **одма претплату на „Заставу“ обнове**, *како би она у својој* **тридесет првој** *години рада, што боље могла да одговори својим тешким дужностима у борби за народна права. Наше једномишљенике позивамо, да се живо заузму ону прикупљања* **нових претплатника**, *како би наш рад још и боље проширити могли. Држимо да народ српски не ће своју „Заставу“ заборавити, и својим јој немаром сметати, да се још и боље лепрша на грудобрану народних права.*

Вести из места и са стране.

Изјава бечке „Зоре“. Од српског академског друштва „Зоре“ у Бечу примили смо следећу изјаву: „Пошто смо у последње време са многих страна били упитани за разјашњење, шта је са „Српском Вилом“, и да ли ми у каквој вези с њом стојимо; а пошто „Зора“ са издавањем тога листа ништа заједничког нема, сматрамо за нашу дужност да јавним путем изјавимо: да не стоји ни у каквом одношају ни са „Вилиним“ радом, ни са уредништвом; шта више да жалимо, ако ко мисли да „Зора“ није у стању да што бољег српском свету преда“. Срп. акад. друштва „Зоре“ председник Дамјан Ђ. Омчикус, тајник Доб. Гер. Поповић, шт. мед.

Црногорски престолонаследник Данило, отпутовао је такође преко Беча у Москву, да и он присуствује заједно са својим оцем и братом, који су већ тамо, при крунисању руског цара и царице.

Промовисан. У прошли петак проновисан је на загребачком свеучилишту за доктора права, српско православни калуђер и јеромонах манастира Гомирја, Симеон Мајсторовић. Исти је родом из Лике, а свршио је православну духовну академију у Черновици.

† **Нико Бошковић.** У Дубровнику је пре неки дан преминуо велики српски родољуб и пријатељ српске цркве и просвете, један од најугледнијих дубровачких грађана и Срба Нико Бошковић. У Дубровнику је важио као главни стуб тамошњег Српства, а нарочито тамошње српске православне црквене општине, делио је сиротињи вазда, и био је уважен, како од целокупног дубровачког грађанства тако и од остале Србадије из свију крајева. Како је веома богат човек то је без сумње и после своје смрти оставио доста од свог иметка народу српском, коме је и до сада увек са обе руке давао. Нека му је лака црна земља и вечан спомен међу народом српским, кога је искрено и неизмерно љубио!

† **Гавра Полит.** У прошли понедељак пред вече око 8 сати, пошто је затворио као обично свој дућан, умро је напрасном смрћу овдашњи дугодишњи трговац из Главне улице Гавра Полит. Спровод ће се обавити данас у среду после подне.

Тек да се нешто каже! На велики чланак „Хрватске Домовине“, „Српска краљевина и миленији“, неки „Петрињац“ истреса све из рукава своју мудрост, те прича, како је Србија добро урадила, што је изостала са миленијске прославе и т. д. — а ми можемо само овако у форми једне обичне вести оволико рећи: Све што је у том чланку написано, не потиче из чиста срца, него из прикривене злобе и тек да се нешто каже. И кад би хтели другачије да о томе верујемо, не допушта нам само неконзеквентно уредн. „Х. Д.“ које док у чланку говори тобож сусретљиво о Србима у Троједници и Србији, доноси једну малу али карактеристичну вест, где каже, како је барон Федор Николић постављен за комесара „на синоду грчко-источних владика у Карловцих“. А пошто су те грчкоисточне владике и тај синод — српски, какога и сам цар и краљ према закону назива, то је очевидно, да је „Хрватска Домовина“ намерно изоставила реч српски, доследна свом најдубљем уверењу: да Срба изван Србије нема. Код таког стања ствари, шта друго дакле да им речемо него: боље и не говорите ништа, него ли да говорите, онако тек да се нешто каже, па ма и глупаво било.

Министри под истрагом. Будимпештански државни одветник поднео је ономад свој извештај државном надодветништву о казненом поступку, кога је повео против угарског министра Фехирварија и Јожике ради њихових двобоја, који су законом забрањени. Наравно, да је све то само про-форма, те им не ће на крају крајева баш ништа ради тога бити.

Мађарске социјалисте против миленијума. У недељу је био у Мохачу велики збор мађарских социјалиста, где је било више хиљада људи чистих Мађара, који су протестовали против миленијума и искали опште право гласања. Ту је један говорник рекао, да је највећа погрешка Лајоша Кошута то била, што је био отац Фрање Кошута, који се изразио против општег права гласања.

У славу миленијума. Да би се на крају хиљадите године показало још и боље свету, какови појмови о правди и истини у Угарској постоје, то је пре неки дан пуштен на слободу, познато невино јагњешце Карл Пуљски као невин. Ењен а Хаза! Ењен а миленијум!

Српска црквена певачка задруга у Земуну, приређује под управом свог ликовоће госп. Рајмуида Грајпела у дворани „Гранд Хотела“ у Земуну на Спасов-дан, дне 2. (14) маја 1896. прву редовну беседу са игранком. I. део: Беседа. 1. „Црне очи,“ од Винтера. Пева мешовити збор. 2. „Пролетна ноћ,“ од Бендла. Пева женски збор. 3. Размисли се Марице,“ шестопев из „Продане невесте,“ бд Сметане. 4. „Пољски цвет,“ од Вашека. Пева мушки збор. 5. а) „Визњави,“ б) „Романца“, мешовити квартет од Глихка. 5. „Војнички збор,“ кор из опере „Фауст,“ од Гуноа. Пева мушки збор. II. део: Игранка, са овим српским народним играма: Коло, Срба, Официрско коло, Заплет, Неготинка, Зајечарка, Ђурђевка.

Гром ударио у солдате. У месту Јасберењу у Угарској ударио, је пре неки дан гром у чету војника кад су на својим вежбама били. Више њих је које тешко, које лако рањених, а два су војника на месту убијени остали.

Болница за животиње. Лондонски професор Актинсон дошао је на сретну мисао да отвори болницу, у којој ће бесплатно лечити: коње волове краве и другу домаћу животињу, сиромашних људи. У болници ће се увек налазити по један ветеринар, а редовно долазе и доктори те проучавају које болести прелазе са животиња на људе.

Шећерна река. Прошле недеље је у Молдави под Прагом потонула једна велика лађа натоварена са шећером. Штета износи на 100.000 форинти, и тако је од једном вода постала слатка, ал за рибе.

Фалзификовање упутнице. Виктор Барца у Будимпешти потписао је фалично на име Перцела министра унутражњих дела једну упутницу од 120000 фор. и тај новац хтеде подићи код једног кр. порезног звања, али му за времена уђоше у траг.

Деца сибирских осуђеника. У Москви постоји велико друштво под заштитом цареве матере царице Марије Феодоровне, које се брине за негу, рану и васпитање деце оних јадника, које је суд осудио на робију у Сибир; па има и свој нарочити завод за ту децу. Ономад је друштво имало свој састанак. Из рачуна се види да је имала на крају прошле године око 500.000 рубаља капитала, и да му је знатна сума протекла за ову годину поврх свих издатака на децу сибирских осуђеника, јер му стижу прилози са свију страна. Овако се у Русији поступа са децом оних грешника, које закон изгна из људскога друштва због њихових погрешака, а у Европи их оставе да скапају, или да расту за вешала.

у бескрајној меланхолији; при сваком савијутку има оронулих зидина и гомиле развалина.

Ова болешљива природа, пуна разјапљених рава са видљивим трагом рушевина и пустоши, показује, да ова пропаст потиче од човечје руке.

Размишљајући тако у ходу, на једаред приметим, на савијутку пута, неко маторо кљусе.

Стојало је, привезано за колац са погнутом главом, њушећи ноздрвама по голом тлу. Онако маторо и мршаво једва се и диже под оним мутним небом. Ситна кишица, што поче да пада, цурила је са њега доле, и од силне и непрестане влаге поче сирото живинче да дрхће и да се стреса.

Дивне ми хармоније у овом зимском небу, у овом неутешљивом крају и у овом бедном створењу!

Заиста, само овака зла коб приличила је овој очајној пустињи. У обојем је било, и у овој опустошеној природи од човечје руке, и у овој измрзављеној креатури од човечје руке толико туге и вапаја, да ме обузе највеће сажалење. Кад му се приближих, он подиже главу, посматраше ме својим мутним очима па и опет спусти главу. Ја сам био потрешен од израза оног болног пребацивања што се у погледу крио.

Ал' још пре но што би се мало прибрао, чуо сам јасно речи: „Сутра ћу умрети, па могу данас срцу одлануги. Ја сумњам, да ће мој говор побољшати судбину моје браће, али ја не ћу да нестанем с овог света, а да не кажем једну истину, која је болно стечени плод једног читавог живота, живота једног философског коња. Та истина гласи: „„Рад усрећава, богати човека, рад води коња у клаоницу!““ То је гласна неправда. Ја вам верујем — кад ми кажете — да је Бог дао човеку више интелигенције него нами; али је ли он дао ову интелигенцију за то, да му ви тако рђаво поступате са његовим створовима?

Погледај ме! Твоја браћа злоупотребише моју снагу; што сам им више служио, све су суровији били према мени, и данас се примиче моје сирото и израђено тело освети! Закон правде заповеда, да се раденику даде награде по вредности дела његова.

Ми тражимо, да се по том закону с нами поступа, и тражимо, да стечемо за време толикогодишњег рада право на мир и негу у старости!

Не говорите, да смо ми животиње, таман за бијење створене, и за што већу удобност и уживање људи. Ми смо ваша браћа, и ви ћете једном морати положити рачуна о том, шта сте од нас имали; тад ће се свака наша патња урачунати вам у злочин!

Будите благи! Та ми смо вам послушни; ми вас радо служимо читавог нашег живота, за то нам дајте мирну смрт!

Ако си ти, путниче, мека срца, о! то кажи моје речи твојој браћи. Они те истина неће слушати, али барем ја нећу морати са собом понети ону философску истину, коју сам жалосним искуством стекао за време целог мог живота. — Ах, како сам ја жалостан створ, и како је јадно ово парче земље, на ком ћу да скончам!“

Маторо кљусе ћуташе — или сам ја само сањао? Ситна кишица је непрестано сипила; још једном бацих поглед на ову очајну природу, што је овој очајној креатури као жалосна штафажа била, и вратих се натраг у Париз, који је весело блистао при запаљеним светиљкама, као да нема магле, као да нема беде.

Био сам дубоко дирнут због равнодушности наше, због нашег егоизма и ја се реших, да испуним последњу вољу једног бедног створа, који је мислио, да нема истине, коју би вредно било изрећи.

Мој осећај није за љубав поља Монтроге, које ће можда већ сутра — ми парном брзином напредујемо — бити покривено величанственим палатама и госпотственим баштама; сав мој осећај само је за љубав судбине маторог кљусета и ја тежим за другом, бољом судбином његовом!

— Шта, па можда би чак и завод за пребивалиште им?

— Зашто не?!

ИЗВЕШТАЈ

о приловима, који су стигли приликом Милетићева седамдесетгодишњице.

Молимо све скупљаче, који нам до данас нису послали спискове, да то што пре учине, како би овај извештај био са свим тачан и потпун.

Брод на Сави.

Осим деоница скупио: Ото Поповић.

По 40 ф. Њих двојица; по 10 ф. Михајло Тасовац, Михајло Мауковић; по 5 ф. Алекса Бел витић, Јоцо Мушицки, Паја Стефановић, Др. Н. Ђ рђевић, Наум Димовић, Милан Мушицки, Алекса Богдановић, Томо Тасовац, Исак Меркадић, Алекса Павловић, Наследници пок. Богољуба Милетића; по 2 ф. Симеун Кајгановић. Свега 117 фор.

Грац.

Послала преко уредништва „Србобрана“: гђа Ана Пајића, обршгарица 2 фор.

Добрица (Банат).

Осим деоница скупио: Константин Боришев.

По 5 ф. Ђока Петровић, Миша Живановић; по 4 фор. М. Х. Стојановић: по 3 ф. Н. Н.; по 2 ф. 50 н. Н. Н.; по 2 ф. Н. Н., Н. Н.; по 1 ф. Н. Н., Добривој Васић, М. М, Богољуб Илијевић, Н. Н., Јоца Петровић; по 50 н. Владимир Ружић. Свега 30 фор.

Долово.

Осим деоница у Долову, послао накнадно Н. Н. преко Васе Ракићића 1 фор.

Жабаљ.

Осим деоница и прилога у Жабљу, накнадно послала: Српска читаоница 5 фор.

Ср. Карловци.

Осим деоница скупљено у Ср. Карловцима прилога за дар:

По 10 ф. С. Ј. Поповски; по 5 ф. Јован Вучковић прота, Јован Савић, Мита Наумовић, Шандор Димитријевић-Чакић, Милан Јовановић лапћан; по 3 ф. Ђока Милутиновић, Пера Станишић, Милева Гојковић, Ђока Стефановић; по 2 ф. Пера Коларовић, Лаза Обреновић, Никола Сенежан, Паја Жигић, Светозар Јанковић, градоначалник, Ана Милетић, Марија Кнежевић, Марија Стефановић, Јеремије Берчан, Данило Поповић, Васа Теодоровић, Миша Беговић, Фрања Пекле, Анка Дра. Димитријевића, Пера Аћимовић, Јован Илић, Лазар Ђорђевић; по 1 ф. 50 н. Пера Јовановић, Венјамин Војнов; по 1 ф. Н. Н. из Платичева, Јован Стајић, Светозар Стојадиновић, Ката Новаковић, Петар Шовљански, Милош Цветић, Јован Грбић, Митар Бурна, Митар Сур, П. Недељковић, Марко Николин, Стеван Коларовић, Н. Н., Поповић, Јанић, Н. Н., Јован Костић, Јован Лазаревић, Др. Светислав Медаковић, Кристина Јовановић, Прока Станић, Ђока Секулић, Јован Катански, Јеца Павловић, Јован Божић, Јосим Живановић, Миливој Крстић, Стеван Шовљански, Јован Радомировић, Никола Симоновић, Арса Петровић, Н. Милинковић, Драгиња Ђукић, Стеван Спасојевић, Стеван Нићифоровић, Бранко Петровић, Богдан Славкаменац, Панта Грујић, Милан Стојановић, Светозар Ф. Огњановић, Анка Радовановић, Ђорђе Тошић, Коста Николић, Глиша Лазић, Стеван Георгијевић, Јован Живковић, Танасије Јовановић, Пав. Поповић; по 50 н. Душан Милић, Јелка Пантелић, Сима Стојановић, Божић, Васа Анастасијевић, Јанић, Меанџић, Милан Манојловић, Илија Теодоровић, М. Јаковљевић, Перса Ковачевић, Милан Кргић, Коста Поповић, Д. Ј., Илија Нићифоровић, Тома Црнојачки, Коста Шуваковић, Јован Чобанић, Коста Гајић, Милан Јовановић, Јован Дејановић, Петар Цветић, Срета Грбић, Н. Н, Никола Јаковљевић, Живан Недељковић, Мита Коларовић, Милош Илић, Станко Илић, Милан П. Петровић, Паја Филиповић и један део богословске омладине 31 ф. 50 н. Свега 179 ф.

Кленак.

Осим деоница чист приход од приређена Милетићева вечера 26 ф.

В. Кикинда.

Осим деоница и прилога у В. Кикинди, накнадно послали: Стари диштрикћани 107 ф. 42 н.

Свима скупљачима и прилагачима изриче своју топлу захвалност **„Братство“ — Нови Сад.**

(Продужиће се.)

Најновије вести.

Ревизија устава у Србији. Ивашло је већ званично наименовање чланова комисије за ревизију устава у Србији. Чланови су ови, од радикала: Н. Пашић, др. М. Вујић, А. Николић и др. М. Миловановић; од либерала: Ј. Ристић, Ст. Бошковић, Ж. Живановић и Ст. Рибарац; од напредњака: Ст. Новаковић, М. Маринковић, Ар Нинчић и Љ. Каљевић. Од тобожњих неутралаца су: Ђ. Симић, Д. Радовић (напредњак), М. Ђорђевић (радикал) и С. Гвоздић (либерал).

Добровољни прилози

о беседи с' игранком „Српске женске добротворне задруге“ у Митровици, одржане дне 30. јануара (11. фебруара) 1896. у дому Српске црквене православне опћине.

Милош Рогожарски 40 н., др. Никола Јовановић 40 н, Марија Јовановићка 40 н., Коста пл. Новић 40 н., Ида Радосављевићева 20 н., Гига Николић 20 н., Живан Стокановић 30 н., Ђока Тренчевић 50 н., Кристина Василића 1 ф., Милош Васић 50 н., Глиша Јанковић 50 н., Коста Крстић 1 ф., М. Савић 40 н., К. Рајковић 50 н, Јулијана Игњатовић 30 н., Александра Василић 1 ф., Глиша Пуђа 20 н., Сава Којић 50 н., Ката Мијатовић 10 н, Ката Константиновић 50 н., Драгиња Савић 20 н., Зорка Михајловић 1 ф., Никола Марић 50 н., Јелена пл. Бајићка 1 ф. 20 н., Сидонија Радовановићка 1 п., Марија Јовићка 1 ф. Јулијана Надбантићка 1 ф., Јосиф Инкеј 1 ф. 20 н, Адам Драгутиновић 3 ф., Радивој Николајевић 1 ф., Јелена Сретковићка 3 ф., Паја Петровић 1 ф., Ђорђе Петровић 5 ф, Милица Адамовићка 1 ф., Георгијевић и Летић 1 ф. 40 н., Н. Радосављевић 1 ф, Јоца Вујашковић 50 н., Пера Јосимовић 40 н., Ката Лазаревић 50 н., П. Л. Јовановић 1 ф. 20 н., Петар Савић 50 н., Марићеве Сестре 40 н., Сава Видаковић 1 ф., Јулијана Поповић 5 ф., Марија Јовановић 20 н., Милева Блаженчић 1 ф., Милица Војиновић 50 н., Катарина Ђ Крестићева 3 ф. 60 н., Сима Станковић 1 рубљу вредну 1 ф. 20 н., Ђока Бабић 50 н., Јулијана пл. Тапавица 1 ф, Наталија Топерцер 1 ф., Лаза Стојановић 1 ф, Арамбашин 70 н., Буквић Инцинир 50 н., Драгутин Месингер 50 н., Ђока Панаотовић 2 ф., Ђока Савић 1 ф. 20 н., Ђока Савић 20 н., Јовановић 20 н, Черих 20 н., Павличек 20 н., Н. Н. 20 н., Др. Клемичић 20 н, Тончика Ковач 5 ф., Ђока Живановић комесар 1 ф. 20 н., Др. Пучај 70 н., Недељковић путник из Беча 1 ф. 20 н., Софија Живковић учитељица 1 ф, Кристина Гамиршек 3 ф., Милева Вучанов 1 ф, Јован Волф 1 ф., Пера Јовановић 1 ф., Милева Новаковић 1 ф. 20 н., Емил Вулпе 1 ф., Кристина Васиљевић 20 н., Никола Бреберин 70 н., Аладар Хорват 1 ф, Апка Вујић 1 ф. 20 н., Мирослав Спаић 1 ф., Светозар Марковић 50 н., Јован Михајловић 1 ф., Ђорђе Мркић 50 н, Јован Костић 2 ф., Никола Поповић 2 ф. 20 н. Др. Александар пл. Рокнић адвокат 3 ф., Ана пл. Рокнић 2 ф., Волфгрубер кр. жељезнички чиновник 20 н., Комлоши кр. жељезнички чиновник 20 н., Др. Милош Мојић 1 ф. 20 н., Ђока Давидовац 1 ф., В. Недељковић 1 ф., Шљивовачки 1 ф, Зорка Н. Борота 2 ф. 40 н., Катица пл. Георгијевић 1 ф., Бранко Веселиновић 1 ф., Кулић Петар 2 ф, Кристина Марковићка 1 ф., Болановићка Софија 50 н., Сима Теодоровић 2 ф., Јулијаиа Стојаковић 1 ф., Љубица пл. Милекићка 3 ф., Стака Ђурићка 1 ф., Зорка Симуновић 3 ф., Зорка Ивковић 3 ф., Ђорђе Лукић 50 н., Драга Бошњаковић 20 н., Удова Угринов 2 ф., Стева Јовановић 50 н., Марија Босићка мајорица 1 ф., Влада Марковић 40 н., Јелена Хајклман 40 н., Терезија Вирра 1 ф., Вељко Стојановић 40 н., Један Српски добротвор из Српског Итебеја 5 ф., Др. Веселин Николајевић адвокат и кр. јав. бгљ. Ирги 2 ф., Суботићка Анастасија 3 ф., Бојић Ђока капетан 2 ф. 20 н., Катица Крстоношић 2 ф., Митрофан Павловић игуман Бешеновачки 2 ф., I. Митровачко паромлинско друштво 2 ф., Паулина Бајер 1 ф. Укупно 142 ф. 10 н.

Свима овим племенитим даровwhy тељима изјављујемо у име „Српске женске добротворне задруге“ митровачке најтоплију благодарност препоручујући се дарежљивости њиховој и у будуће.

За одбор:

Пера Бојкић, привр. тајник. **Ленка Сретковића,** председница.

✝

Свима сродницима, пријатељима и познаницима јављам тужну вест, да ми је мој једини и нигда непрежаљени син

СТЕВА НАОДОВИЋ

учитељ у Врднику у Срему

после дужег и тешког боловања у 29 години а на мојим рукама подворен и његован овде у Каменици у четвртак на Марков дан, умро а суботу за тим уз многобројно саучешће својих суграђана сахрањен.

У Каменици у недељу, 28. априла 1896.

192 1—1 **Ката удова Наодовић.**

Јавна благодарност

Славној управи

Централног кредитног завода

у Новом Саду.

За пријатну дужност сматра одбор новосадског читаоничког певачког друштва, да се јавно захвали славној управи Централног кредитног завода у Новом Саду, на припомоћи од једне стотине форината, која је свота овоме друштву вотирана.

За част служи нашем певачком друштву, да је горехваљени завод на овај племенити начин исказао своју наклоност према овом друштву, које се поноси што је могло стећи ово признање и ову материјалну потпору.

Предавајући јавности ову нашу благодарност, кличемо поново хвала и живели! и дај Боже, да и остали Српски новчани заводи следе примеру и да сличне потпоре пружају оваким просветним друштвима, — како би се напредније могли развијати и свој задатак вршити.

Из одборске седнице „Новосадског српског читаонич. певачког друштва“, држане 26 априла (8. маја) 1896.

Андрија Плавшић с. р. привр. перовођа. **Петар Матић** с. р. пот. председник.

188 1—1

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Дао сам у штампу свој роман:

„НАЗАРЕНИ“.

Место сваког даљег разјашњења износим наслове главних одељака: Парница око јерусалимске иконе. — Изникло је што је посејано. — Велики пост. — Назаренски „владика“. — Назаренство у затвору. — Како се граби девојка. — Два суђења. — „Анђели“ и роб. — Први дани међу назаренима. — Назаренске удаваче. — Борба с назаренима у „скупштини“. — Успаљеници и успаљенице. — Налицкана војска. — Српски поп и „назаренски владика“ у борби око њихова оца. — „Друштво добрих људи“. — Намигуша тумачи св. писмо. — Развијава се.

Књига ће бити за 6 недеља готова и изнеће 12—14 штампаних табака Цена је за претплатнике 80 новч. или 2 динара (дућанска цена биће 1 фор. или 2 динара и 50 пара).

Молим своје млађе пријатеље, да ме помогну у скупљању претплате. Имена претплатника, која ми стигну на време, штампаћу на крају књиге.

Како ћу бити на путу, молим да се претплата и поруџбине шаљу — Штампарији др. Св. Милетића, Нови Сад.

У Новом Саду, 18. априла 1896.

Јаша Томић.

РЕД ВОЖЊЕ

Пасажерски лађи важи од 22. марта до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: средом, петком и недељом у 6 сати и 55 минута у вече.

Из Новог Сада у потиске станице: недељом у 6 сати и 55 минута у вече.

Из Новога Сада у Земун, Београд, Оршаву и Галац: средом, петком и недељом у 6 сати и 55 минута у вече.

Из Новог Сада у Будимпешти: уторником, петком и недељом у 4 сата и 55 минута у јутру.

У Новом Саду, месеца марта 1896.

АГЕНЦИЈА.

ОБЈАВА.

Потписани матричар новосадског матрикулашког среза, објављује да: 1. Хакер Јозеф Ђула, који је по свом породичном положају: радник а коме је вера: јеврејзанимање: чиновник жељезнички боравиште: Карлоча, место: рођења, Кечкемет година рођења 1850. априла 6. који је син Хакер Израелке и жене му рођене Брук Франике.

2. Фабрицијус Жужана, која је по породичном положају: девојка, а вере: евангеличке боравиште Карлоча место рођења: Брезовобања година рођења 1856. априла 5. а која је кћи Фабрициуса Михала и жене му рођене Сајко Жић желе да ступе у брак.

Позивају се сви они, који би знали за какву законити препреку што се односи на женике, или за какву околност што искључује слободни пристанак, да то пријаве потписаном матричару (заменику му) непосредно, или преко представништва (матричара) оног места где се ово јавно прикује. Ову објаву треба изнети у овим местима: у Новом Саду и у листу „Заставе“, и „Ујвидеку“ што излази у Новом Саду.

Нови Сад, 11. маја 1896.

(П. М.) **Др. Владимир Деметровић** с. р. матричар.

KIHIRDETÉS.

Az ujvidéki anyakönyvi kerület alulirott anyakönyvvezetője kihirdeti, hogy: 1. Jaksits János ki családi állapotára nézve: nötlen és a kinek vallása: görögkeleti, állása (foglalkozása): földmives lakóhelye: Krcsedin születési helye: Krcsedin ideje: 1877. évi deczember hó 17 napja s a ki néhai Jaksits Jánosnak és nejének született Sztarcsevits Nevanka fia.

2. Pejics Anasztásia ki családi állapotára nézve: hajadon és a kinek vallása: görögkeleti, vállása (foglalkozása): föidmives-családtagja lakóhelye: Ujvidék születési helye: Ujvidék ideje: 1879. évi januar hó 23. napja s a ki nehai Peics Györgynek és nejének született Dudics Szófianak leánya egymással házasságot szándékoznak kötni.

Felhivatnak mindazok, a kiknek a nevezett házasulókra vonatkozó valamely törvényes akadályról vagy a szabad beleegyezést kizáró körülményröl tudomásuk van, hogy ezt alulirott anyakönyvvezetőnél (helyettesnél) közvetlenül, vagy a kifüggesztési hely községi elöljárósága (illetöleg anyakönyvvezetője) utján jelentsék be.

Ezt a kihirdetést a következő helyeken kell teljesiteni u. m.: Ujvidéken és Ujvidéken megjelenő „Zasztava“ czimü hirlapban.

Kelt Ujvidéke 1896. évi májushó 12. napján.

Dr. Demetrovits Vladimir, anyakönyvvezető.

(P. H.)

ОБЈАВА.

Потписани матричар новосад. матрикулашког среза објављује да: 1. Јован Јакшић који је по свом породичном положају: неожењен а коме је вера: православна, занимање ратар боравиште: Крчедин место рођења: Крчедин година рођења 1877. децембра јула 17. и који је син Јашкића Јована и жене му рођене Старчевић Невенке.

2. Пејић Анастасија која је по породичном положају: девојка а вере: српско-православне занимање: ратарка; боравиште: Нови Сад место рођења Нови Сад година рођења: 1879. 23. јануара која је кћи Пејића Ђорђа и жене му Дудић Софије желе да ступе у брак.

Позивају се сви они, који би знали за какву законити препреку што се односи на женике, или за какву околност што искључује слободни пристанак, да то пријаве потписаном матричару (заменику му) непосредно, или преко представништва (матричара) оног места где се ово јавно прикује. Ову објаву треба изнети у овим местима: Новом Саду и листу „Застави“ и „Ујвидеку“ у Новом Саду.

Нови Сад 12. маја 1896. год.

Др. Владимир Деметровић с. р. матричар.

(М. П.) 194 1—1

KIHIRDETÉS.

A ujvidéki anyakönyvi kerület alulirott anyakönyvvezetője kihirdeti, hogy: 1. Balicsevits György ki családi állapotára nézve: nötlen és a kinek vallása: római katholikus keleti állása (foglalkozása): közkatona a cs. a kir. 70 gyalogeszeben lakóhelye: Petervárad születési helye: Vodjince ideje: 1871. évi augsztus hó 6 napja s a ki Balicsevits Antonije és néhai nejének Krizsánovics Ana fia.

2. Borus Sidia ki családi állapotára nézve: hajadon és a kinek vallása: evangelikus reformatus állása (foglalkozása): hási cseléd lakóhelye: Ujvidék születési helye: Ujvidek ideje: 1869. évi julius hó 14 napja s a ki néhai Borus Mihálynak és nejének terj. Császár Jánosnének szül. Eabijan Sidianak leánya egymással házasságot szándékoznak kötni.

Felhivatnak mindazok, a kiknek a nevezett házasulókra vonatkozó valamely törvényes akadályról vagy a szabad beleegyezést kizáró körülményröl tudomásuk van, hogy ezt alulirott anyakönyvvezetőnél (helyettesnél) közvetlenül, vagy a kifüggesztési hely községi elöljárósága (illetöleg anyakönyvvezetője) utján jelentsék be.

Ezt a kihirdetést a következő helyeken kell teljesiteni u. m.: Ujvidéken és a Ujvidek megjelenes és a „Zasztava“ szimü hirlapban.

Kelt Ujvidéke 1896. évi majus hó 12. napján.

Dr. Demetrovits Vladimir, anyakönyvvezető.

(P. H.) 195 1—1

ОБЈАВА.

Потписани матричар новосадског матрикулашког среза, објављује да: 1. Баличевић Ђорђе, који је по свом породичном положају: радник а коме вера: римо-католичка, занимање: војник код ц. и кр. 70 пуковније, боравиште у Петровадину: место рођења Вођинце, година рођења 1871. августа 6. који је син Баличевића Антонија и жене му рођене Крижановић Ане.

2. Боруш Сида, која је по породичном положају: девојка, а вере еванг. реформатске, боравиште Нови Сад, место рођења Нови Сад, година рођена 1869. јула 14. а која је кћи Боруш Михала и жене му рођене Цасар Јанош и жене му Фабијан Сиде, желе ступити у брак.

Позивају се сви они, који би знали за какву законити препреку што се односи на женике, или за какву околност што искључује слободни пристанак, да то пријаве потписаном матричару (заменику му) непосредно, или преко председништва (матричара) оног места где се ово јавно прикује. Ову објаву треба изнети у овим местима: у Новом Саду и у листовима „Заставе“ и „Ујвидека“ што излазе у Новом Саду.

У Новом Саду 12. маја 1896.

Др. Владимир Деметровић с. р. матричар.

(М. П.) 195 1—1

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај за једног учитеља на српској вероисповедној мешовитој шесторазредној основној школи у Мађарском Чанаду.

Плата је у готовом новцу 200 ф. а. вр. 13 и по јутара катастралне земље на коју учитељ порез плаћа, јутро доноси најмање 20 фор. годишње аренде. За пофторну школу 40 ф. За перовођство 20 ф. За дрва 10 ф. и сламе колико треба. Осим тога слободан стан са две собе, кујном, подрумом, таваном, шупом, шталом и баштом.

Изабраном учитељу спада у дужност деци законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу они који су сомборску препарандију свршили и испит из мађарског језика положили. Молбенице са нужним сведочбама имају се упутити на овомесни школ. одбор. Лична пријава узима се у обзир.

Рок стечају траје до св. Илије 20. јула 1896. ког ће се дана и избор одржати.

У Мађар Чанаду 9. (27.) априла 1896. год.

Софија Арнотова, пр. учит. и перовођа. **Мирко Недучин,** шк. председник.

191 1—3

ДУЋАН СА ШТЕЛАЖИМА

где је моја мешовита радња, коју распродајем, издајем под најам од 1. или 15. јуна.

Војин Јовановић, семенарски трговац

186 2—3

КАРЛ МИЛЕР

ПОЗЛАТАР И ЦРКВЕНИ СЛИКАР,

епархиски позлатар његове еминенције, кардинала-епископа дра Лоренца Шлауха, у Будимпешти (VIII. Kerepesi-ut 51. sz.) препоручује се за сликање и позлаћивање, за уметничко украшивање и сликање цркава, и израђивање иконостаса са иконама, даље за израђивање, резање, позлаћивање и мраморисање, нових и оправку старих олтара, столова и свих других црквених намештаја, по умерену цену. — На захтевање подносим радо потребне цртеже и нацрте.

180—2—10

ОНИХ 70 ЈУТАРА ОРАЋЕ ЗЕМЉЕ

у пољу товарничком нуз потес Никинаца, на друму лежећи, **продајем поново** јер ми купац није платио, и који жели може сада купити, а нека се обрати на мене самог.

Рума. **Теодор Богдановић,** велепоседник.

3—3

ПРЕДАЈА РАДЊЕ.

Радња шпецераја, ситничарске робе и деликатеса постојећа **32 године** на врло згодном месту, предаје се одмах **уз врло повољне увете.** — Поближе код:

К. А. Пихани и син

Брод (Славонија).

189—1—3

ОГЛАС.

Потребујем госпођиску капелу или 3 до 4 певачице, које ће имати кост и квартир фрај. Треба да знају певати српски, бугарски и румунски. Адреса: Градина Искра — Србин.

190 1—2

Град Видин. **Петар Панић.**

Главни уредник: др. Емил Гаврила. **За уредништво одговара: Никола Маленчић.** **Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.**